

La biografia pública de Jaume Matas mostra un home amb ambició política desafortada i sense escrúpols.

L'any 2003 Jaume Matas i Palou (Palma, 5 d'octubre del 1956) obtenia una sorprenent victòria electoral a les Balears.

Majoria absoluta. Per segon cop era investit president de les Illes, després d'haver governat entre el 1996 i el 1999. Deixava enrere el pas del Ministeri de Medi Ambient espanyol (2000-2003), al govern de José María Aznar. Al cap de nou mesos de ser investit, les eleccions espanyoles del març del 2004 signifiquen per al PP la pèrdua del govern espanyol. Mariano Rajoy, que es veia president, fou derrotat per José Luis Rodríguez Zapatero. Els conservadors no són capaços d'encaixar el cop. Després de l'estupefacció per la pèrdua del poder, comencen les guerrilles internes. Enmig de la confrontació per a escollir un líder per al futur, el PP no sabia gaire on cercar. La vella guàrdia d'Aznar maniobrava contra Rajoy, igual com Esperanza Aguirre, però les resistències dels altres sectors dificultaven l'assalt al poder. Aleshores, si més no durant uns quants mesos, des de la premsa més propera al PP es feien córrer noms amb futur potencial, en el cas que Rajoy caigués. Entre ells hi havia el de Jaume Matas, president de les Balears amb majoria absoluta. L'home que amb la imatge de liberal, modern i moderat havia sabut fer-se un espai i un nom al Madrid conservador durant el seu pas pel ministeri.

Sis anys més tard, Matas està acabat políticament. Al seu partit el repudien, s'ha donat de baixa com a militant i –pitjor encara per a ell– s'enfronta a la possibilitat, ben real, de ser jutjat per presumptes delictes que, en cas de ser condemnat, el poden fer estar 28 anys a la presó.

L'escalada. Jaume Matas ocupà el sisè lloc a la candidatura per

Ascensió, èxit i declivi de Matas

L'ex-president balear Jaume Matas, en una imatge recent.

Mallorca del PP a les eleccions autonòmiques del 1995. Gairebé ningú no el coneixia, tot i la carrera meteòrica que ja havia fet. Matas arribà a Palma des de València com a llicenciat (1987) en ciències econòmiques i empresarials. Allà s'havia casat amb

Maite Areal. Ja a Palma va guanyar les oposicions a alt funcionari tècnic autonòmic. No s'hi quedà gaire, de funcionari. El 1989 fou nomenat director general de Pressupostos de la Conselleria d'Economia, presidida per Alexandre Forcades (1987-1993).

laica i socialista. El seu avi, fundador de la UGT, s'hagué d'exiliar a l'Argentina en acabar la guerra civil. Un altre familiar va ser fet presoner per una patrullera feixista italiana quan se n'anava a l'exili, amb una petita barca, i acabà compartint partides d'escacs –amb pedres en lloc de figures– amb Sandro Pertini en un camp de concentració. Son pare, durant la dictadura, cada 14 d'abril –commemoració de la Segona República– tancava el negoci i no permetia que Jaume anàs a l'escola. Però el jove Jaume no seguí l'estela política i ideològica familiar. Quan va ser nomenat director general, es va afiliar al PP.

El 1993 el president del govern balear, Gabriel Cañellas (1983-1995), decideix de remodelar a fons el seu gabinet. Els pesos pesants (entre els quals hi havia Forcades) deixen el govern per ser substituïts per un grup de joves que s'havien anat formant políticament al partit –com ara Rosa Estaràs, Catalina Cirer...– i per alguns altres –Bartomeu Reus, Jaume Matas– que són apadrinats pels consellers sortints. Forcades és, d'alguna manera, el *pare* polític de Matas: el recomana a Cañellas i aquest accepta de convertir-lo en conseller d'Economia. Com a parèntesi, val a dir que Forcades va manifestar públicament fa dues setmanes que Matas “és com un fill” polític, que “té algun problema”, amb referència a l'afer judicial en què es troba implicat. I afegí que se sentia trist per tot això que li passa. Però assegurarà que “no em penedeixo” d'haver-lo fitxat com a director general de la conselleria i d'haver-lo promocionat políticament.

Aquell 1993, a 36 anys, a punt de fer-ne 37, Matas s'asseu al Consell de Govern presidit per Cañellas, com a conseller d'Economia. Des de tot d'una es va fer notar. Li agradava de difondre la imatge de tecnòcrata, de *yuppie*, com es deia en aquell temps. Sempre vestit pulcrament, mai sense corbata, volia emetre simpatia a tort i a dret i, sobretot, grans coneixements d'economia, la qual cosa el portava a atapeir el seu discurs amb tants de tecnicismes i anglicismes com era capaç. Aquest setmanari el

va entrevistar una vegada quan era conseller. Va rebre el periodista amb una simpatia artificial fora mida, com si es coneguessin des de feia anys. Era la primera vegada que es veien. En comptes d'optar pel despatx oficial, l'entrevista es va fer a la sala de reunions, absolutament plena de llibres, estudis i una enorme pissarra farcida de xifres, percentatges, fletxes i paraules en anglès. El periodista va fer les preguntes i Matas, en cos de camisa, va contestar-les amb un doll d'informació tècnica tan espessa que el redactor, en acabar la sessió, hagué de demanar per favor al cap de comunicació de la conselleria –present a l'entrevista– que li *traduís* allò que havia dit el conseller. Així era aquell Matas. L'anècdota revela un detall important del seu caràcter: exultant de confiança en si mateix, gaudia enormement de demostrar que ell sabia més economia que ningú. No donava lliçons, xerrava per a si mateix. Si estaves a la seva alçada i l'entenes, bé. I, si no, doncs ja t'ho faràs...

Entre el 1993 i el 1995 Matas va guanyant-se fama d'eficient. Alguns del seus companys pensaven que no tenia ambició política i que es conformava essent un tecnòcrata. S'equivocaren. Va assolir la confiança del president i a les eleccions autonòmiques del 1995 Cañellas el situa sisè a la llista per la circumscripció de Mallorca. No era un lloc gaire rellevant. Però sí que tenia la certesa de ser elegit diputat. Així va passar. El PP guanyà per majoria absoluta i al nou govern per al quadrienni 1995-1999 Matas és confirmat com a conseller d'Economia. Tenia 39 anys. El funcionari obscur havia deixat pas a un refulgent tecnòcrata. I aquest s'havia transmutat en polític ambicions. Tot a una velocitat de vertigen. Un altre detall important del seu caràcter: tot, ràpid.

Sense escrúpols. Després de guanyar per majoria absoluta, Cañellas veu com el *cas Sóller* –finançament il·legal del PP en canvi de la concessió del túnel de Sóller– se li complica seriosament. Durant els mesos anteriors, la premsa més crítica en

Fins en aquells moments la seva significació política havia estat nul·la. De fet, fonts del PP comentaren posteriorment a EL TEMPS –quan va ser president– que en aquells temps primers el feien proper al PSOE. La seva família era d'arrel republicana,

L'agost del 1997, al casament de la filla del rei d'Espanya, Cristina de Borbó. A la dreta, l'ex-president valencià Eduardo Zaplana.

parlava. Però l'estiu del 1995 les proves que es publiquen apunten directament cap a la seva implicació directa. L'escàndol és enorme. Aleshores el PP de José María Aznar assetjava el govern de Felipe González (PSOE) per la corrupció. Tot d'una els socialistes contraataquen amb el cas *Sóller*. Aznar crida Cañellas a Madrid. Les cròniques periodístiques d'aleshores asseguren que, mentre es fumava un cigar, li va dir: "Gabriel, no pots ser una pedra en el meu camí a la Moncloa." Cañellas torna a Palma i dimiteix.

El PP balear encaixa el cop d'una manera traumàtica. El president cerca algú de confiança per substituir-lo. Opta per qui havia estat el seu primer conseller d'Economia (1983-1987), Cristòfol Soler. Soler és investit president el juliol i des de tot d'una comença una presidència amb fort

caràcter regionalista. Pel que fa a la llengua, es mostra com un convençut catalanista. Això li origina problemes interns, però el fet de mantenir el govern que li havia llegat Cañellas li dona una certa estabilitat. El mes de maig del 1996, però, Soler pensa que ha arribat l'hora de fer un govern propi, amb gent de confiança. Matas es veia fora de l'executiu. Segons una font que aleshores era molt propera al president, el conseller d'Economia demana a Soler, quasi li ho prega,

Per mantenir-se o escalar, Matas no té escrúpols i traeix Gabriel Cañellas i Cristòfol Soler

que el mantingui al gabinet. I ho fa. El president anuncia el remodelatge: Matas deixava la seva preuada cartera de *yuppie* per passar a una de molt més modesta i sense gaire projecció: la d'Agricultura.

Quan se sap el remodelatge, Cañellas, que ja s'havia enfrontat amb Soler pels "excessos catalanistes", s'irrita molt i força un cop a palau. Fa servir l'autoritat que encara té entre els diputats del grup parlamentari i els obliga a convocar el president a una reunió. Li diuen que no accepten el canvi de govern. Desautoritzat, dimiteix.

Matas, que li havia pregat de mantenir-se al govern com fos, i que era diputat, és un dels que traeixen Soler. Un altre detall important del caràcter de Matas: res no val si no és ell mateix i no dubta a traïr qui sigui. No té escrúpols.

Enmig de la crisi política, el PP no sap què fer. Les famílies internes, que Cañellas sempre havia sabut acontentar, comencen a maniobrar les unes contra les altres. Durant uns dies, la incògnita sobre qui serà el substitut de Soler corre en boca de tothom i ningú no és capaç de saber com es resoldrà la crisi. Cañellas ofereix al càrrec a Rosa Estaràs, però ella sent vertigen i ho refusa. Finalment, l'ex-president es fixa en el conseller d'Economia: Jaume Matas. Que no s'ho pensa dues vegades. Accepta tot d'una. El 14 de juny és investit president.

Primera presidència. Així que és investit, Matas comença una accelerada cursa d'imatge per desfer-se de qualsevol relació amb l'herència de Cañellas, que acabà essent jutjat pel cas *Túnel de Sóller*, tot i que no va ser condemnat perquè el delicte ja havia prescrit. Matas va traïr Soler per ser president i, quan ja ho era, també traïx Cañellas. En poc menys d'un any la relació entre ambdós és nul·la. Matas no vol ni aparèixer a cap foto a vora de l'ex-president. El seu objectiu és consolidar-se i per això ha de *matar el pare*. La seva ambició política no té límit. Cañellas intenta maniobrar contra el nou president, com ho havia fet amb Soler, però no havia comptat amb la manca d'escrúpols de Matas. Oferint càrrecs a qui convé i, sobretot, tenint molt bones relacions amb la central de Madrid, Matas fa seu ràpidament el control majoritari del grup parlamentari.

Un element clau de la consolidació és el seu amic Eduardo Zaplana. Es van conèixer quan estudiaven a València. L'esposa de Matas, Maite Areal, és cosina de qui es va casar amb Zaplana. Ambdós matrimonis tingueren poca relació els anys posteriors al retorn de Matas a Palma. Però quan Matas arriba a la presidència feia un any que Zaplana era al capdavant de la Generalitat Valenciana. Tot d'una recuperen la vella amistat. Amb més força i tot. Zaplana, molt ben relacionat amb Madrid, apadrina Matas davant Aznar i la cort del poder conservador.

La influència de Zaplana també esdevé substancial per a omplir d'ide-

ologia Matas. El populisme anticatalanista barrejat amb la imatge de liberalisme tecnòcrata es converteix en la bandera del president balear. Durant els set primers mesos de presidència, Matas s'havia mostrat conciliador amb tots els agents socials i culturals. Com a membre que era de l'Obra Cultural Balear (OCB), mira de mantenir bones relacions amb el món cultural. Però el febrer del 1997 fa el primer viatge oficial a València. I, en tornar a Palma, tot canvia. A partir d'aleshores opta per trencar tots els ponts amb els moviments culturals catalanistes. L'anticatalanisme esdevindrà una de les seves cartes polítiques.

Internament, aïlla Cañellas. Els intents de l'ex-president d'erosionar la posició de qui l'ha traït fracassen l'un rere l'altre. Finalment, el febrer del 1999 el primer president de les Balears renuncia a l'acta de diputat en disconformitat amb la línia imposada per Matas. Al nou president poc li importa. Millor: així es lleva una nosa de sobre. Ara ja no té cap impediment intern per a guanyar les eleccions del 1999, que és el seu gran objectiu i al qual es dedica amb cos i ànima. La propaganda esdevé una obsessió. Fins aleshores mai un president balear no s'havia preocupat gaire de sortir a les fotos dels diaris. Ell comptabilitza cada foto. El gust per la imatge arriba al punt que a tot acte oficial que va, tothom que se li acosta és retratat amb ell i, posteriorment, hom li envia la foto dedicada. Matas gasta en publicitat xifres que no s'havien vist mai, a les Illes. Però el resultat electoral de tot plegat no és el que s'esperava.

Madrid el mata. El juny del 1999 Matas perd el poder a les Balears. Cañellas veu una oportunitat de venjança. Munta la candidatura de Catalina Cirer per a la presidència del PP que s'havia d'elegir al congrés de la tardor següent. Matas és feble i ho sap. Si perd la presidència orgànica perdrà tota possibilitat de carrera política futura. Gràcies als contactes que li havia fet Zaplana, aconseguix que la direcció central pressioni Cirer perquè no es presenti. Aznar i tota la cúpula donen suport absolut a Matas. Cirer i Cañellas es dobleguen als

Matas en una fotografia de l'any 1994, quan era conseller d'Economia amb Cañellas.

desigs de la direcció i Matas és elegit sense oposició president del PP il·lenc el 2 d'octubre del 1999.

Al cap de pocs mesos, ja el 2000, Aznar guanya les eleccions d'Espanya per majoria absoluta. Novament, els contactes de Matas a Madrid aconseguits via Zaplana funcionen i és nomenat ministre de Medi Ambient. Era el 26 d'abril. Com a ministre és quan la vida li canvia radicalment. En tots els aspectes. Madrid l'enlluerna. El poder l'engata. El *glamour* el sedueix. Els diners l'emmirallen. I Madrid l'acaba matant políticament.

Fins aleshores la seva esposa, Maite, treballava de mestra en un col·legi privat concertat de monges a Palma. Ben aviat va fer notar el nou estatus social. En ocasió d'un curs de català que havia de fer obligatòriament va tenir una topada amb el professor. El "som la dona del ministre" va aparèixer per primer cop a la boca de Maite. No va ser la darrera, però. Novament volgué fer valer —i novament sense èxit— la condició de ministra consort perquè li refessin tot el trespòl del luxós apartament de la Colònia de Sant Jordi —allà on estiuja la família—, a propòsit d'una festa amb els nous amics de Madrid. Ser mestra ja era molt poc per a ella. No es torbà a deixar la feina. Juntament amb els fills, Maite i Jaume passen a residir a Madrid, en un pis al barri luxós de Salamanca. És el mateix que la fis-

calia sospita que és propietat seva a través d'un testaferro.

A Madrid els horitzons socials del matrimoni s'eixamplen com mai. S'hi relacionen amb la flor i nata del poder conservador. És el moment en què van a les noces *imperials* de la filla d'Aznar i apareixen immortalitzats a l'*Hola*, en una famosa foto el peu de la qual deia de Maite que era "vaporosa", a causa del vestit que portava. Les marques de gran luxe a la roba comencen a esdevenir acompanyants inseparables del matrimoni. Els complements no els van enrere. Matas i sa esposa llueixen rellotges d'alta gamma –ell se'ls canvia tant que pareix que en fa col·lecció, alguns de més de 6.000 euros–, calcen sabates de marques exclusives, ella llueix bosses de mà de la darrera moda... El *glamour* s'ha instal·lat definitivament a la vida del matrimoni. I els agrada. Els agrada molt.

El declivi. El 2003 Aznar demana a Matas que torni a la vida política balear. Que encapçalí novament la candidatura del PP a la presidència del govern illenc. Ell es fa pregar. Però finalment, el mes de març del 2003, anuncia públicament la seva candidatura. Ningú no en donava ni un cèntim. El pacte de progrés se sentia sòlid i la majoria d'analistes consideraven que es mantindria. Pocs veien les escletxes per les quals, per capacitat o per casualitat, Matas sabé corcar el primer govern progressista balear. La precampanya fou molt dura, i el PP hagué de fer-la enmig de les manifestacions contra la guerra de l'Iraq. El primer acte de campanya del PP quasi no es va poder fer arran dels incidents. Però, malgrat tot, Matas sap dotar la seva candidatura d'un fort caràcter local, i fa mal a la línia de flotació del pacte de progrés. A les eleccions, sorprenentment –sí més no fou una sorpresa per a la majoria d'observadors– agrana. Majoria absoluta.

Jaume Matas l'any 1997, quan ja és president del govern balear.

Els anys següents, ja com a president, Matas va sempre que pot a Madrid. Hi residien els fills i la dona, que arriba a ser assessora del govern d'Esperanza Aguirre. Els aires de la *Meseta* els havien captivat per sempre més. El luxe dels racons més exclusius de la capital espanyola, també. El pis ostentós del barri de Salamanca, ara investigat, és la residència real de la família. Era tan evident que no viuen a les Balears que Antonio Diéguez, diputat del PSOE al Parlament balear, feia sovint preguntes parlamentàries, amb molta sornegueria, sobre "quant de temps passa el president a Madrid i quant a Palma?". Mai no hi hagué més resposta que "és un assumpte privat".

Si era privat on vivia, el matrimoni també considerava privat on volia viure en el futur. En un casal –allò que a fora de Mallorca en diuen *palau*– de màxima ostentació luxosa. Emmirallat per l'encant madrileny i per l'estil tan fastuós de la capital espanyola, el matrimoni no s'estigué gens de palesar a Mallorca tota la seva riquesa. Errada greu, perquè tanta riquesa no s'avenia amb els ingressos oficials. Adquiriren

el famós *palauet*. Un pis de més de 500 metres situat a la planta noble d'un edifici aristocràtic construït al segle XVI, d'estil manierista, en una zona exclusiva, just devora el passeig del Born, al centre històric de Palma. El tren de vida que porta el matrimoni durant aquests anys és desorbitat. Paguen la compra del *palauet* i el reformen a fons. Maite adquireix joies, vestits i sabates sens fi de les marques més cares. Ell continua ostentant la col·lecció de rellotges luxosos. Compren una trentena d'obres d'art per decorar el *palauet*, hi fan fer un celler selecte de més de 500 ampolles –amb una cinquantena de Vega Sicília–, hi fan col·locar sis televisors Bang & Olufsen –una de les marques més cares del mercat–, s'hi basteixen una biblioteca impressionant, hi instal·len un sistema domòtic de darrera generació, les fustes són de primera i, fins i tot, la granereta per fer neta la tassa del vàter és de luxe –quasi 400 euros. Les investigacions posteriors de la fiscalia parlen d'uns quatre milions en despeses durant aquests anys.

Quan, a final de legislatura, el diputat del PSOE esmentat comença a denunciar que el matrimoni ha comprat el famós *palauet*, la resposta oficial va ser la mateixa que anteriorment, que era un "assumpte privat". Encara més, no faltaren pas companys de partit de Matas que acusaren el PSOE d'emprendre una "cacera de bruixes" perquè es dedicava a insinuar "coses sense fonament".

Enmig de la polèmica pel *palauet*, Matas perd el poder el 2007. Aleshores abandona la política i se'n va als Estats Units, on treballa com a consultor per a inversions turístiques. Quan la fiscalia comença a investigar tant el cas *Palma Arena* com el suposat enriquiment il·legal del matrimoni, ell insisteix –a través del seu advocat– que no té res a amagar. Fa quinze dies que reconeixia al jutge que sí que havia amagat molts diners a Hisenda. Els fiscals no se'l creuen. Pensen que encara n'amaga més. El declivi de Matas ha començat. I la possibilitat que acabi a la presó no és pas inversemblant.

Miquel Payeras

El matrimoni Matas-Areal és captivat pel luxe i l'ostentació, sobretot quan ell és nomenat ministre i van a viure a Madrid